

# LIFE Taiga



Västernorrland



Åtgärderna i projektet delfinansieras av EU-programmet Life Nature och Naturvårdsverket. Programmets syfte är att skydda och vårda områden som ingår i nätverket Natura 2000.



Länsstyrelserna

Norrbottnen • Västerbotten • Jämtland  
Västernorrland • Gävleborg • Dalarna  
Värmland • Örebro • Västmanland  
Södermanland • Östergötland  
Jonköping • Kronoberg • Kalmar

www.lifetaiga.se



Text och foto: Länsstyrelserna

## NATURVÅRDSBRÄNNING VÄCKER NYTT LIV I SKOGEN

Idag brinner skogen inte lika ofta som för 150 år sedan. Dessutom är den sammanlagda yta som brinner bara en bråkdel jämfört med tidigare.

Om skogen inte får brinna tillräckligt ofta kommer granarna att bli fler och trycka undan till exempel tall, asp och sälg. Skogen blir tätare och solen kan inte nå ner till marken. Mossor tar över och de växter och djur som trivs i en öppen tallskog försvinner efterhand. De brända gamla träd som är nödvändiga för många arters överlevnad bryts ner och "tar slut". Det gör att flera brandgynnade arter är hotade.

För att bevara och i viss mån återskapa biologisk mångfald i skogen använder vi nu elden som skötselmetod. En naturvårdsbränning gör liknande nytta som äldre tiders naturliga bränder. Skillnaden är att naturvårdsbränningen sker lugnt och kontrollerat och är styrd av brandutbildade naturvårdare.

Direkt efter en bränning är skogen sotig och svart men solljuset når nu ner till marken. Redan någon månad efter branden har bland annat lingonris trängt upp och många svampar syns. Den brända skogen lockar till sig insekter och insektsätande fåglar.

Granar dör och tall, asp och björk får lättare att sprida sina frön och gro i den näringsrika marken. Ibland blir lövträden så många att de bildar så kallade lövbrännor, ett område i barrskogen där lövträd dominerar under några årtionden. Grönskan i sin tur lockar till sig växtätande djur.

Omkring 100 arter är direkt beroende av skogsbränder för att överleva. Andra gynnas indirekt, till exempel hackspettar som äter insekter som lever i de brända trädstammarna.

Året efter bränningen har platsen blivit en ljusare, öppnare och varmare skog. Brandgynnade växter trivs och fler fåglar hittar insekter i träden.

## DET HÄR ÄR LIFE TAIGA

I länsstyrelsernas naturvårdsuppdrag ingår att skydda och bevara arter och miljöer. Flera arter behöver återkommande bränder för att överleva. Naturvårdsbränning är den skötselmetod som mest efterliknar effekterna av de naturliga bränder som skogarna är anpassade till.

Under åren 2015-2019 samarbetar 14 av Sveriges länsstyrelser i EU-projektet Life Taiga. Omkring 120 bränningar ska göras för att väcka nytt liv i skogen.

Life Taiga, med EU och Naturvårdsverket som finansörer, är ett av de hittills största projekten i sitt slag och omfattar 100 miljoner kronor. Det är en del av EU:s och länsstyrelsernas arbete för att hjälpa utrotningshotade arter och deras livsmiljöer.

Alla naturvårdsbränningar kommer att genomföras i Natura 2000-områden, det är områden som redan är avsatta för naturvård. Dessa områden har länsstyrelserna fått i uppdrag av EU att sköta så att naturvärden bevaras eller förstärks.

Life Taiga och naturvårdsbränning handlar om att återskapa och bevara unik natur för kommande generationer.

## SÄKERHET VID BRÄNNING

En naturvårdsbränning sker under kontrollerade former. Men det är förknippat med vissa risker och kräver noggrann planering och tydliga säkerhetsrutiner.

Bränningsledaren har en arbetsgrupp, där var och en får sina ansvarsområden. Den kommunala räddningstjänsten får information både i förväg och kontinuerligt under bränningen.

SOS Alarm är också informerat om och var bränningen äger rum eftersom personer som känner av eller ser röken kan bli oroliga och ringa.

Området som ska brännas måste ha säkra brandgränser. Det kan vara befintliga vägar, en myr eller sjö eller upphuggna brandgator. Väder, vind och fuktighet i marken är omständigheter som avgör om det går att genomföra bränningen utan att riskera säkerheten.



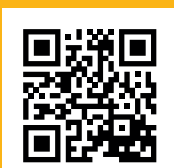
För att hindra elden att sprida sig utanför brandområdet vattnas marken längs brandgränsen och vattenslangar läggs ut runt området. De kopplas till tillfälliga vattenpumpar vid en närliggande sjö eller till tankvagnar med vatten. Slangarna används även till eftersläckningen.



När elden slocknat finns det personal kvar på plats som eftersläcker och bevakar området tills det inte finns någon glöd eller rök kvar. Det kan ta flera dagar, ibland veckor.

## Om du besöker ett område som ska brännas eller har bränts - läs det här!

- Det är viktigt att respektera avspärrningar och information om var du får vara.
- Det kan bli en kraftig rök, men oftast stiger den ganska snabbt uppåt.
- På kvällen kan röken sjunka mot marken igen. Rökluften kan finnas kvar i området även efter att eld och glöd är borta.
- Undvik att vara i området den närmaste tiden efter eldningen. Det är inte förbjudet område, men det kan vara riskabelt att vistas där. Träd som brunnit kan falla och det är även sotigt.



www.lifetaiga.se

## VANLIGA FRÅGOR OM NATURVÅRDSBRÄNNING

Jag bor eller rör mig i närheten - hur påverkas jag av en naturvårdsbränning?

En bränning styrs så att närboende ska påverkas så lite som möjligt. Vi tar bland annat hänsyn till hur vinden blåser för att undvika att rök drar in över samhällen.

Vistas du i eller omkring området medan bränningen pågår kan du känna lukten av brandrök. En viktig del i förberedelserna är att information om bränningen kommer till de som berörs. Den närmsta tiden efter bränningen är det mycket sotigt i skogen. Brandskadade träd kan falla plötsligt och ljudlöst, framförallt om det blåser. Men precis som i vilken vanlig skog som helst gäller det att vara uppmärksam om du vistas i den.

Vad händer med djuren när skogen brinner?

Det är många förberedelser som ska göras innan en bränning och därför rör vi oss mycket i området. På så vis hinna många djur bli skrämda och dra sig undan innan elden tänds. När vi sedan bränner går vi sakta framåt längs en frontlinje för att ingen ska stängas inne. Däggdjur och fåglar har en medfödd instinkt att fly när de känner brandrök och klarar sig oftast bra. De djur som kan ha lite svårare att klara sig är kräl- och groddjur.

Direkt efter en bränning är de flesta djur borta från området. Men vissa arter, som till exempel rökdansfluga och andra insekter, är snabbt på plats. Hackspettar kommer också tidigt för att äta av insektslarver som trivs i brända träd.

Vad är biologisk mångfald?

Biologisk mångfald är den variation av djur, insekter och växter som finns på vår jord. Det är viktigt för den biologiska mångfalden att det finns många olika arter, och att variationen inom varje art är stor.

Vartför behövs biologisk mångfald?

Produkter från naturen ger oss mat, medicin, textil och byggmaterial. Vi mår dessutom bra av att vistas i naturen. Oavsett nyttan för oss har varje art lika stor rätt som människan att finnas på jorden. Om arter försvinner från sina livsmiljöer riskerar jordens ekosystem att fungera sämre och slutligen kollapsa. Kanske har vi ännu bara upptäckt en mycket liten del av alla arter vi kan ha nytta av.

Vad kostar en naturvårdsbränning?

En normal naturvårdsbränning kostar mellan 5000-10 000 kronor per hektar. Den skötselvårdande effekten av den räcker i cirka 100 år.

Ökar inte växthusgaserna vid en naturvårdsbränning?

Det har brunnit i våra skogar sedan urminnes tider. När träd, kvistar, torr mossa och annat brinner bildas en rad förbränningsprodukter. Några av dem, som koldioxid och metan, är växthusgaser. Där branden gått fram i skogen finns mycket näring i marken och det börjar grönska nästan omedelbart. Den nya växtligheten binder på nytt kol.





# Life Taiga Västerbotten



## HÄR NATURVÅRDSBRÄNNER VI I VÄSTERNORRLANDS LÄN

### VÄNDÅTBERGET

Vändåtbergets naturreservat är en av länets främsta och största exempel på urskogsartad brandpräglad skog av olika successionsstadier. I detta varierade reservat finns allt från gransumpskogar som nästan aldrig brunnit, till starkt brandpräglade och öppna tallhöjder.

Målet med bränningarna är att skapa solbelysta, öppna tallmiljöer. Det gynnar insekter som raggbock som påträffats inte långt från reservatet. Området ligger inom samma bränningslandskap som Trolltjärn.

I Vändåtberget ska två naturvårdsbränningar genomföras inom projektet.

### TROLLTJÄRN

Trolltjärns naturreservat består till största delen av brandpräglad tallskog men här finns också äldre grandominerade bestånd.

Målet med naturvårdsbränningarna är att återskapa en talldominerad, glesare skog med tydlig brandprägel. Det är en naturtyp brandgynnade insekter, såsom tallkapuschongbaggar, behövs.

Området ligger inom samma bränningslandskap som Vändåtberget. En naturvårdsbränning ska genomföras här inom projektet.

### NIPSIPPAN VID KRÄNGEN

Naturreservatet bildades för att värna den sällsynta nipsippa som här växer i tallskog.



Målet med restaureringen och bränningen är att avsevärt minska humusskiktet och göra växtplatsen öppnare och mer solbelyst. På så sätt gynnas nyetablering av nipsippa.

En förberedande avverkning genomfördes här 2015 och området brändes 2016.

### MO-LÅNGSJÖN

Mo-Långsjöns naturreservat utgörs av en mosaik av tallnaturskog på moränåsar varvat med myrar och sumpskogar. Höjdryggarna och de torrare partierna domineras av gammal brandpräglad flerskiktad tallskog. Målet med bränningarna är att minska mängden gran. På så sätt skapas luckigare och mer solbelyst tallskog med död ved.

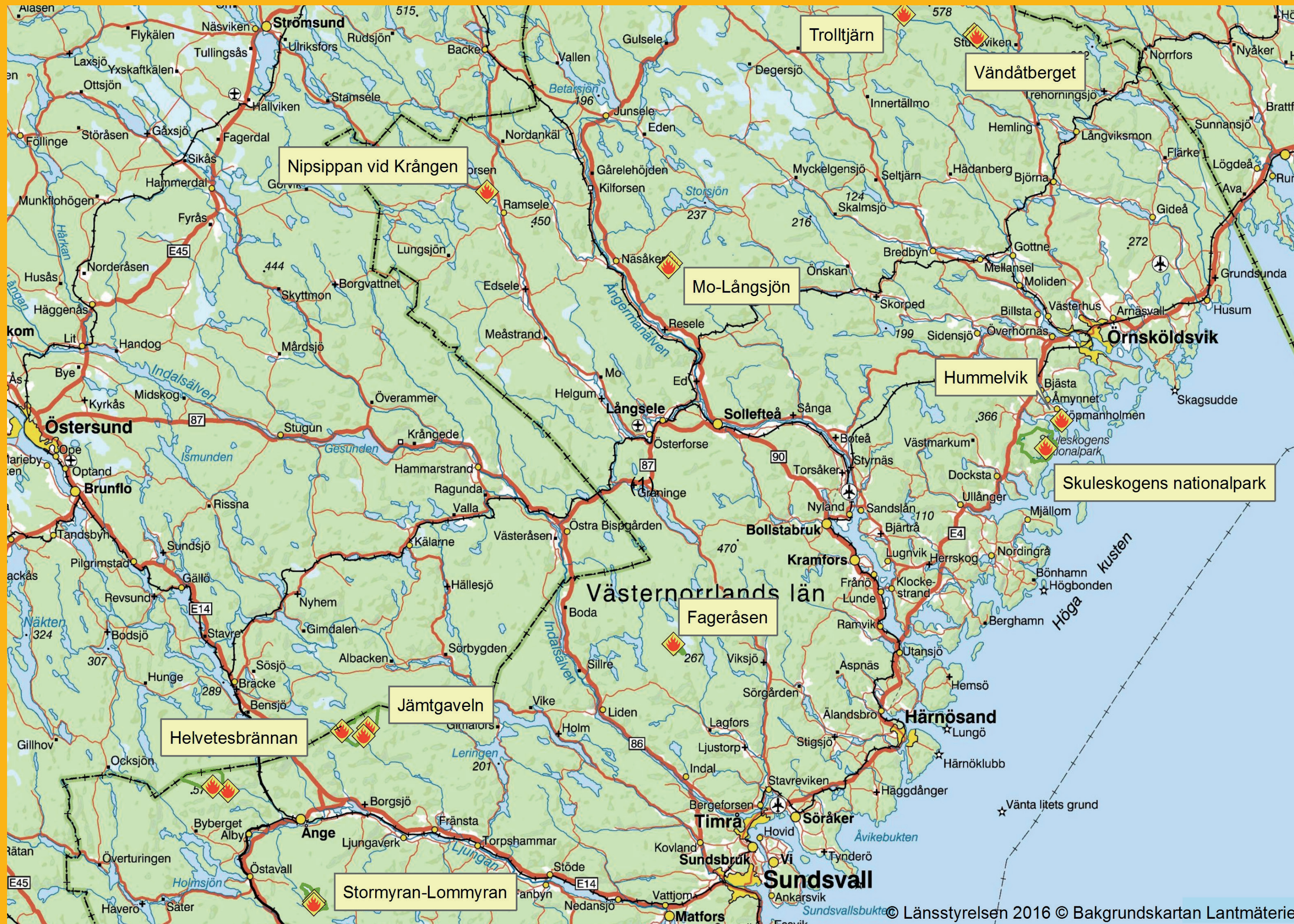
Området ligger inom ett av de bränningslandskap som är utpekade i länets strategi för naturvårdsbränning.

En naturvårdsbränning genomfördes 2015 och ytterligare en ska genomföras inom projektet.

### HUMMELVIK

Naturreservatet Hummelvik är ett starkt kuperat reservatsområde i kustbandet. Här finns bergsmassiv, höjdlägesmyrar, gransumpskogar, hållmarksskogar och tallskogar med många äldre knotiga tallar. Området har en stark brandprägel och förhoppningen är att kunna återskapa öppna solbelysta tallmiljöer. Det gynnar hotade arter som jättepraktbaggen.

Området ligger inom samma bränningslandskap som Skuleskogens nationalpark och här ska en naturvårdsbränning genomföras.



I Jämtgaveln ska stigar och ramper iordningställas för att underlätta för besökare att uppleva ett brandfält. Längs stigarna kommer också informationstavlor att monteras.



Målet med många av naturvårdsbränningarna är att skapa en luckigare och mer solbelyst talldominerad skog genom att ta död på granar och även en del tall.



Naturvårdsbränningarna genomförs även för att skada en del av tallarna. De kan då ges förutsättningar för att kunna bli riktigt gamla och stå länge som torraka när de till slut dör. Många av de yngre tallarna dör i branden vilket skapar död ved och glesare, solöppnare skogar.



I projektet bränner vi även i syfte att gynna specifika arter. Nipsippa (*Pulsatilla patens*) är en vacker vårblomande ört som bara finns i Ramsjö och på Gotland. Den är beroende av ljusöppna förhållanden och störning i humusstaket för att kunna gro. Därför genomförs bränningar för att gles ut tallskogen och minska på humuslagret.

### SKULESKOGEN

Skuleskogens nationalpark är ett starkt kuperat, stort väglöst område i Höga Kusten. Här finns kalottberg, klapperstensfält och den spektakulära Slättdals-skrevan men även höjdlägesmyrar, gransumpskogar, hållmarksskogar och tallskogar med många äldre knotiga tallar. Området har en stark brandprägel och förhoppningen är att kunna återskapa öppna solbelysta tallmiljöer. Det gynnar hotade arter som jättepraktbaggen. Området ligger inom samma bränningslandskap som Hummelvik och i nationalparken ska en naturvårdsbränning genomföras.

### FAGERÅSEN

Fageråsens naturreservat består av en starkt brandpräglad skogsmyrmosaik i småkuperad terräng. Här finns naturskogsartad talldominerad skog på höjderna och grannaturskog i svackorna. I området finns den brandberoende skalbaggen slät tallkapuschongbagge.

Området ligger inom ett av de bränningslandskap som är utpekade i länets strategi för naturvårdsbränning och här ska en naturvårdsbränning genomföras.

### JÄMTGAVELN

Jämtgavelns naturreservat består av en starkt brandpräglad barnaturskog. Här har 100 brandtillfällen mellan 1364-1894 dokumenterats och skogen har liten sentida mänsklig påverkan. I nyligen brända bestånd finns slät tallkapuschongbagge. Området ligger inom samma bränningslandskap som Helvetesbrännan och Stormyran-Lommyran.

I Jämtgaveln har en naturvårdsbränning genomförts 2016 och ytterligare två planeras inom projektet. I området ska också en delvis tillgänglighetsanpassad stig med information iordningställas.

### HELVETESBRÄNNAN

Helvetesbrännans naturreservat är ett stort, väglöst, stenigt vildmarksartat naturskogsområde med stark brandprägel. Inte mindre än 28 olika bränder har dokumenterats mellan 1165 och 1891 i det talldominerade reservatet. I området finns också flera äldre aspdominerade lövbrännor. Målet med bränningarna är att skapa luckigare och mer solbelyst bestånd. På så sätt förbättras nyetablering av tall och lövträd.

Området ligger inom samma bränningslandskap som Jämtgaveln och Stormyran-Lommyran.

I Helvetesbrännan har två naturvårdsbränningar genomförts under 2015 inom projektet.

### STORMYRAN – LOMMYRAN

Stormyran-Lommyrans naturreservat är en stor skogsmyrmosaik med höga våtmarksvärden och fina brandpräglade barrskogsmiljöer. Skogen är i delar mer grandominerad vilket gör att restaurering i form av bränning är nödvändig. På så sätt kan solexponerade, öppna tallmiljöer återfås. I området har man redan funnit slät- och grov tallkapuschongbagge. Här finns också den sällsynta varglaven, knuten till död tallved.

Området ligger inom samma bränningslandskap som Jämtgaveln och Helvetesbrännan.

Här ska två naturvårdsbränningar genomföras inom projektet.

Mer information om Västerbotten läns naturreservat hittar du på [lansstyrelsen.se/vasternorrland](http://lansstyrelsen.se/vasternorrland).